

СТЈЕПАН АНТОЉАК:

КАКО ЈЕ ДОШЛО ДО ИМЕНА „СКОПЈЕ”

I.

Топоним „Скопје” има свој дуги историјат, који је баш зато и врло интересантан. Због тога ћемо покушати овђе изнијети барем углавном све могуће приступачне изворе, из којих ће се видјети, како се је овај град писао и звао кроз вјекове.

1.

У старом вијеку по Трухелки већ Ливије (59. пр. н. е.-17. посл. н. е.) даје Скопју римску форму „Scupi”. На каменим натписима, писаним латинским језиком, из 1. ст. посл. н. е., овај град се опет назива „Scupi” и „Scup(orum)”.¹⁾ Ptolemeј (о. 150 посл. н. е.) зове Скопје „Σκοῦποι”²⁾, а римски историчар Trebellius Pollio (II половина 3. ст. посл. н. е.) „Scupos”.³⁾ Из 347. посл. н. е. имамо један докуменат, у коме се спомиње бискуп Парегорије „a Dardania de Scupis”.⁴⁾ У „Tabula Peutingeriana” (4. ст.) стоји „Scupis”, у римског историчара Еутропија (II пол. 4. ст.) „Scupi”, како то пише Трухелка,⁵⁾ а 451. н. е. потписује се у једном документу Ursinus као episcopus „scupensis.”⁶⁾

2.

У средњем вијеку налазимо опет у једном црквеном документу од 492. године на бискупа „ecclesiae Scopianae”. Кроничар пак comes Marcellinus под 518. г. забиљежио је то име⁷⁾ као „Scupis”.⁸⁾ Стефан Бизантински у својој књизи „Περὶ πόλεων”, коју се датира да је настала између 528. и 534. године,⁹⁾ зове тај град „Σκοῦποι”,¹⁰⁾ граматик пак Хиерокле у дјелу

¹⁾ К. Трухелка, Археолошке белешке из Јужне Србије, Гласник скопског научног друштва (ГСНД) V/2, Скопље 1929, 69, 70, 76.

²⁾ W. Tomaschek, Zur Kunde der Hämus—Halbinsel (aus dem Jahrgange 1881 Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften XCIX. Bd., II. Heft, besonders abgedruckt, Wien 1882), 5.

³⁾ К. Трухелка, о. с., 76.

⁴⁾ W. Tomaschek, о. с., 6.

⁵⁾ К. Трухелка, о. ц., 73, 69.

⁶⁾ W. Tomaschek, о. с., 6; К. Трухелка, о. с., 76.

⁷⁾ U Pauly—Wissowa (Realencyclopädie II A 1, Stuttgart 1921, 910) стоји „Scupus”.

⁸⁾ W. Tomaschek, о. с., 6, 9.

⁹⁾ Ф. Папазоглу, Македонски градови у римско доба, Скопје 1957, 27.

¹⁰⁾ Тако каже К. Трухелка (о. ц., 69), а у Pauly—Wissowa (о. ц. II A 1, 916); Σκοῦπιτικός“.

„Συνέκδημος”, које је било објелодањено прије 535. године,¹¹⁾ пише га „Σκουπόμητροπολις”,¹²⁾ док Прокопије у спису „Περὶ κτισμάτων”, објављеном о. 554. године,¹³⁾ као „Σκούπιον”, мјесто у околици града Сардије.¹⁴⁾ Али зато је врло тешко просудити да ли се „Σκόπις”, кога спомиње Теофилакт Симоката, који је живио у доба цара Хераклија (610—641), односи на Скопје или не.¹⁵⁾

Истом из 9. стољећа имамо дјело „Cosmographia”, тада преведено са грчког на латински, које је тобоже саставио Равенски аноним између 667. и 670. године и то на основу старих извора.¹⁶⁾ У њему стоји поновно латински назив „Scupis”.¹⁷⁾

Из списка епархија (о. 1000.), потчињених преспанској цркви, налази се и израз „Σκοπίων”, а хрисовуљи Василија II од 1019. стоји и ово; . . . „τὸν ἐπίσκοπον τῶν Σκοπίων εἰς αὐτὰ τὰ Σκόπια”, док у једном документу ћирилицом из 1025. године пише први пута „Скопје”.¹⁸⁾ У једној пак исправи на грчком између 1096-1105. године назива се „Σκοπίων”¹⁹⁾

Бизантински кроничар Георгије Кедрен (Kedrenos), који је свој „Σύνοψις ἱστοριῶν” саставио крајем 11. или почетком 12. стољећа,²⁰⁾ зове то мјесто “τῶν Σκουπίων, μητροπόλεως” и „ἐν Σκοπίοις. . .”²¹⁾ Ана Комненка (р. 1083.-у. иза 1148.) у своме дјелу „Ἀλεξιάδης”, које је заправо иаствак историјског материјала, скупљеног од њеног мужа Никефора Бријенија, пише²²⁾ то мјесто „τὰ Σκόπια”²³⁾ а Бријеније га назива „Σκούπων”,²⁴⁾ док о. 1150. арапски географ Идриси (1099—1164)²⁵⁾ „Isquofija” и „Isqobija”.²⁶⁾ Када 1199. године даје цар Алексије III привилегиј дужду Хенрику Дандолу, у њему он навађа и „. . . provincia Scorie . . .”²⁷⁾ У једној пак исправи на латинском из 1204. године спомиње се бискуп Марин „de Scoria”,²⁸⁾ док Стеван Првовјенчани у „Житије Симеона Немање”, доготовљеном о. 1215., зове

¹¹⁾ K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Literatur, Handbuch der klassischen Altertums—Wissenschaft IX/1, München 1897, 417.

¹²⁾ Hieroclis, Synecdemsu, Lipsiae 1893, 14. Ne dakle „Σκοῦποι μητρόπολις”, како то хоће W. Tomaschek (о. с., 9).

¹³⁾ Византиски извори за историју народа Југославије I, Београд 1955, 20.

¹⁴⁾ Procopii Caesariensis Opera omnia III/1, Lipsiae 1906 (ed. Hauray), 121. Интересантно је да уз овај топоним Прокопије наводи у истој околици и мјесто „Σκοπέντζανα”, а у околици града „Γέρμενε” пак нову тврђаву „Σκαπλιζω” (Proc. Op. omnia III/1, 121, 122).

¹⁵⁾ Византиски извори. . I, 117, бил. 58.

¹⁶⁾ О том гл. опширније: S. Antoljak, Hrvati u Karantaniju, Godišen Zbornik 9, Skopje 1956, 20, 21.

¹⁷⁾ Pauly—Wissowa, о. с., II A 1, 910.

¹⁸⁾ J. Иванов, Бугарски старини из Македонија, Софија 1931, 57, 554, 623.

¹⁹⁾ „τῶ Δουκὶ Σκοπίων” (L. Thalloczy—C. Jireček—E. Sufflay, Acta et diplomata res Albaniae mediae aetatis illustrantia I, Vindobonae 1913, 24).

²⁰⁾ Krumbacher, о. с., 368.

²¹⁾ J. Иванов, Бугарите Македонија, Софија 1917, 133, 136.

²²⁾ K. Krumbacher, о. с., 274, 275, 272, 273.

²³⁾ Pauly—Wissowa, о. с., II A 1, 910.

²⁴⁾ W. Tomaschek, о. с., 11.

²⁵⁾ Meyers Lexicon I, Leipzig 1924, 742.

²⁶⁾ W. Tomaschek, о. с., 11.

²⁷⁾ L. Fr. Tafel—M. Thomas, Urkunden zur älteren Handels- und Staatsgeschichte der Republik Venedig I, Fontes rerum austriacarum II/12, Wien 1856, 261.

²⁸⁾ A. Theiner, Vetera monumenta Slavorum Meridionalium I, Romae 1863, 29.

Скопје „Скѣп’лъ“²⁹⁾ и „Скопѣм“³⁰⁾ Бизантиски кроничар Никета Хонијат (р. о. средине 12. ст. -у. о. 1220.)³¹⁾ како пише Tafel-Thomas,³²⁾ као и Georgios Akropolita (р. о. 1217. -у. 1282.)³³⁾, називају то мјесто „Σκοπία“.³⁴⁾ Када пак охридски архиепископ Димитрије Хоматијан (1217—1237) пише скопском епископу, он га зове „ἐπίσκοπε Σκοπίων“.³⁵⁾ Бугарски цар Константин Асен (1259—1278) у једној својој исправи говори о „градъ скопскомъ“³⁶⁾ а у истој листини стоји и „Скопи“³⁷⁾ док Стеван Урош II Милутић (1282—1321) у једној исправи од 1300. г. има „... Скопию градоу ... оу Скопи градоу ... оу Скопи градъ и въ Области Скоп’скои ... двор вънотрь града скоп’скога близ Скопиота...“³⁸⁾ у другој од 1302—1309. године пише „ѣпискоупомъ скопськѣимъ“, а у трећој од 1309—1316.“ ... скопскои ѡбласти“.³⁹⁾ У документу од 1308. стоји „въ Скопи .. у .. Скопи .. къ град 8 скопскому...“⁴⁰⁾, у другом од 1313. (?) г. имамо „Скопи“⁴¹⁾ а у трећем на латинском језику од 1318. г. налазимо на „castro vocato Scoria...“⁴²⁾ Српски архиепископ и књижевник Данило II (р. о. 1270. -у. 1337.)⁴³⁾ свом животопису краља Стевана Драгутина и Милутина пише „Скопие“, „Скопи“ и „Скопиа“, а Данилов ученик у опису живота свога учитеља зове овај град такођер „Скопи“.⁴⁴⁾

У портолану (поморској географској карти) каталонског морнара Ангелика Дулцера од 1339. године стоји град Скопје уцртан као тврђава са кулама и оно се овдје зове „Scori“⁴⁵⁾ док на једном новцу, кога Ј. Шафарик датира за цара Стевана Душана, а С. Љубић ставља у касније доба, стоји натпис „Скоплѣ“.⁴⁶⁾ У исправи пак цара Стевана Душана од 1346. г. пише „Σκοπίων μνηροτολίτου“⁴⁷⁾ у оној пак на латинском од исто године стоји „Scoriae“⁴⁸⁾ у једној другој од 1354. г. говори се и о

²⁹⁾ В. Коровић, Житије Симеона Немање од Стевана Првовенчаног, Светосавски Зборник 2, Посебна издања СКА СХХV, Београд 1939, 31.

³⁰⁾ P. J. Šafarik, Památky drevního písemnictví Jihoslanavův, V Praze 1873, 8.

³¹⁾ K. Krumbacher, о. с., 281, 282.

³²⁾ L. Fr. Tafel—M. Thomas, о. с., 262.

³³⁾ K. Krumbacher, о. с., 286, 287.

³⁴⁾ К. Трухелка, о. ц., 69.

³⁵⁾ А. Соловјев, Срби и византиско право у Скопљу почетком XIII века, ГСНД XV—XVI, Скопље 1936, 31.

³⁶⁾ P. J. Šafarik, о. с., 23.

³⁷⁾ J. Иванов, Български старини ..., 581, 582; P. J. Šafarik, о. с., 23.

³⁸⁾ С. Новаковић, Законски споменници српских држава средњег века, Београд 1912, 608, 610.

³⁹⁾ За датирање исправа гл. С. Новаковић, о. с., 393 (1302—1309. г.), 478 (1309—1316); F. Miklosich, Monumenta serbica, Viennae 1858, 60, 79.

⁴⁰⁾ P. Грујић, Три хиландарске повеле, Зборник за историју Јужне Србије и суседних области I, Скопље 1930, 24.

⁴¹⁾ J. Иванов, Български старини ..., 104.

⁴²⁾ S. Ljubić, Listine o одноšajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke republike I, MSHSM I, Zagreb 1868, 299.

⁴³⁾ Enciklopedija Jugoslavije 2, Zagreb 1956, 662, 663.

⁴⁴⁾ Ђ. Даничић, Животи краљева и архиепископа српских, Загреб 1866, 44, 108, 126.

⁴⁵⁾ А. Соловјев, Застава Стефана Душана над Скопљем год 1339, ГСНД XV—XVI, 347.

⁴⁶⁾ S. Ljubić, Opis jugoslavenskih novaca, Zagreb 1875, 191.

⁴⁷⁾ А. Соловјев — В. Мошин, Грчке повеле српских владара, Зборник за историју језик и књижевност српског народа СКА VII/1, Београд 1936, 82.

⁴⁸⁾ F. Rački, Rukopisi tičući se južno-slovinke povjesti u arkivih srednje i dolnje Italije, Rad JA XVIII, Zagreb 1872, 230—20, VIII. 1346.

„Скопи“⁴⁹⁾ а у оној од цара Уроша из 1357. г. спомиње се славни град „Скопи“⁵⁰⁾ у документу од 1356—1393. пише „Скопио“⁵¹⁾ а Никефорос Грегорас (р. 1295. -у. иза 1359.), велики византински полихисторичар, у својој, „Ρωμαϊκή Ιστορία“⁵²⁾ каже да је „το Σκοπίων πολίχνιον“⁵³⁾ док Иван VI Кантакузен, византиски цар-хисторичар (у. 1383.), у свом дјелу „Ιστοριῶν“⁵⁴⁾ га зове „Σκοπιᾶς“⁵⁵⁾

У документима на талијанском језику од 1371. и 1373. стоји за то мјесто израз „Scoria“⁵⁶⁾ а у другом ћирилицом писаном 1377. г. „Скопио“⁵⁷⁾ У списима од 1381. до 1383. године на латинском, који се налазе у Државном архиву у Венецији, назива се овај град „Schoria“ или „Scoria“⁵⁸⁾ а у извору из 1392. г. ћирилицом опет се пише „Скопи“⁵⁹⁾

3.

Крајем 14. или почетком 15. стољећа Скопје се на турском језику у документима назива „Üsküp“⁶⁰⁾ а у млетачким документима на латинском језику из 1409. године „Scorie“⁶¹⁾ док у једној исправи из 1410. г., такођер на латинском, имамо придјев тога града „Scoriensem“⁶²⁾ У списима од прије 1430./1. године стоји „Скопио“, у оном спису од 1453. „Скопи“⁶³⁾ а у документу из 1467. г. „Скопи“, док у другом из 1473. пише чак „Скопее“⁶⁴⁾

Иначе византински историчар Халкондилос (II половина 15. ст.) у својим „Ιστοριῶν“⁶⁵⁾ га назива „τῶν Σκοπίων“⁶⁶⁾ У списима Државног архива у Дубровнику од 1441. године до краја 15. стољећа на латинском језику пише

⁴⁹⁾ С. Новаковић, о. с., 738 (1354.); F. Miklosich, о. с., 145; С. Романски, Имената на некои македонски градове, Македонски Преглед VI, Софија 1930, 4.

⁵⁰⁾ F. Miklosich, о. с., 156; С. Новаковић, Законик Стефана Душана цара српског, Београд 1898, 148.

⁵¹⁾ Љ. Стојановић, Стари српски записи и натписи IV, Зборник за историју, језик и књижевност српског народа X, Ср. Карловци 1923, 19, бр. 6094.

⁵²⁾ K. Krumbacher, о. с., 293—295.

⁵³⁾ K. Jиречек, Историја Срба II, Београд 1952, 9; Correspondance de Nicephore Gregoras, Paris 1927, 43 (1325—1326).

⁵⁴⁾ K. Krumbacher, о. с., 298.

⁵⁵⁾ С. Новаковић, Немањинске престонице, Глас СКА 88, Београд 1911, 80. „Σκοπιᾶς ὄχρα“ назива рт Карије већ споменути и Птолемеј (Pauly—Wissowa, о. с., III A 1, Stuttgart 1927, 583),

⁵⁶⁾ J. Тадић, Писма и упутства дубровачке републике I, Зборник за историју . . . IV, Београд 1935, 230.

⁵⁷⁾ С. Новаковић, Законски споменици . . . 451.

⁵⁸⁾ И Саказов, Новооткрити документи от краја на XIV век за Блгари от Македонија продавани като роби, Македонски Преглед VII/2, и 3, Софија 1932, 33, 49, 53, 55.

⁵⁹⁾ J. Ивањов, Блгарски старини . . . , 115.

⁶⁰⁾ Г. Елезовић, Турски споменици I/1, Зборник за источњачку историску и књижевну грају I, Београд 1940, 13.

⁶¹⁾ S. Ljubić, Listine . . . I, 148, 161—20. I., 9. II. 1409.

⁶²⁾ A. Theiner, о. с. I, 347—20. IV. 1410.

⁶³⁾ Љ. Стојановић, Стари српски родослови и љетописи, Зборник за историју . . . XVI, Ср. Карловци 1927, 36, 50, 76.

⁶⁴⁾ J. Иванов, Блгарски старини . . . , 115, 116.

⁶⁵⁾ K. Krumbacher, о. с., 302.

⁶⁶⁾ K. Jиречек, о. ц. II, 329.

се овај град „Vscoria“⁶⁷⁾ или „Enschoria“⁶⁸⁾ или Enschoriam“⁶⁹⁾ или „Vscorie“⁷⁰⁾ или „Vschorie“⁷¹⁾ или „Vschoria“⁷²⁾ или „Scorie“⁷³⁾ или „Schorie“⁷⁴⁾ или „Schoria“⁷⁵⁾ или „Scoria“⁷⁶⁾ У једном пак штампаном документу од 12. III. 1456. на латинском пише се такођер „Ushoriam“⁷⁷⁾ У документима из истога дубровачког архива на талијанском језику стоји за то мјесто назив „Schoria“⁷⁸⁾ или „Scoria“⁷⁹⁾ или „Schorie“⁸⁰⁾ У штампаним списима из тога стољећа на истом језику пише се ово мјесто као „Scoria“⁸¹⁾ У документима на латинском језику из 16. стољећа из истог овог архива јавља се ово мјесто као „Schorie“⁸²⁾ или „Scoria“⁸³⁾ или „Scorie“⁸⁴⁾ или „Scoriae“⁸⁵⁾ или

⁶⁷⁾ DAD — Lamenti politici (LP) — XI — 3, fol. 103 (4. V. 1441).

⁶⁸⁾ Ibid. — Diversa Cancellariae (DC) 68, fol. 96' (5. IV. 1459).

⁶⁹⁾ Ibid. — DC 71, fol. 68 (15. VIII. 1463.).

⁷⁰⁾ Ibid. — Consilium minus (Cmi) 15, fol. 130' (17. XI. 1460), 225 (15. XII. 1461).

⁷¹⁾ Ibid. — Cmi 15, fol. 225 (15. XII. 1461), Procurae Notariae (PN) 4, fol. 94' (8. IV. 1482).

⁷²⁾ Ibid. — Diversa Notariae (DN) 55, fol. 30' (27. I. 1471).

⁷³⁾ Ibid. — DC 93, fol. 44 (9. V. 1497).

⁷⁴⁾ Ibid. — Cmi 20, fol. 35 (21. II. 1476), 21, fol. 90' (27. IX. 1479), DN 54, fol. 144 (23. VII. 1470), 58, fol. 165' (9. I. 1475), 66, fol. 53, (1. VII. 1485), 142' (17. IV. 1486), 74, fol. 41 (16. III. 1475), 41' (17. VII. 1494), 78, fol. 71 (26. XI. 1498), 118 (16. II. 1499), 79, fol. 25 (9. IX. 1499), DC 75, fol. 142 (24. IX. 1472), 92 b, fol. 60 (25. I. 1498).

⁷⁵⁾ Ibid. — Cmi 20, fol. 185' (15. VII. 1477), 238' (16. II. 1479), 21, fol. 124, 167 (13. III., 10. X. 1480), DN 63, fol. 145' (14. XII. 1478), 63, fol. 174 (15. II. 1479), 66, fol. 142' (17. IV. 1486), 67, fol. 170' (1. VIII. 1487), 74, fol. 59' (3. X. 1494), 78, fol. 111, 120—120', 121' (7., 20. II. 1499).

⁷⁶⁾ Ibid. — DN 55, fol. 182', 183 (4. III. 1472), 74, fol. 78 (25. X. 1494).

⁷⁷⁾ E. Fermandžin, Acta Bosnae potissimum ecclesiastica, MSHSM 23, Zagrabiae 1892, 227.

⁷⁸⁾ Ibid. — DC 78, fol. 31 (1. I. 1477), 80, fol. 9' (1. VIII. 1478), 88, fol. 105 (25. III. 1491), 92 b, fol. 58 (9. I. 1498).

⁷⁹⁾ Ibid. — DC 79, fol. 46' (6. III. 1478), 86, fol. 38 (25. VIII. 1487), 92 a, fol. 121' (1. XII. 1496), 122 (14. III. 1497), 93, fol. 86 (16. IX. 1495), 94, fol. 84 (5. XII. 1499).

⁸⁰⁾ Ibid. — Lettere e Commissioni di Levante (LCL) 17, fol. 65 (8. II. 1496), 83' (21. I. 1499).

⁸¹⁾ Ј. Радонић, Бураћ Касриот Скендербер и Арбанија у XV веку, Споменик СКА II/74, Београд 1942 (31. VII., 11. VIII. 1464).

⁸²⁾ Ibid. — Testamenta (T) 29, fol. 29 (5. XII. 1503), DN 80, fol. 10 (8. X. 1500), 80, fol. 28 (12. XI. 1500), 83, fol. 51' (12. XII. 1503), DC 98, fol. 68 (22. VIII. 1506), PN 13 a, fol. 29' (9. III. 1518).

⁸³⁾ Ibid. — T 41, fol. 76, 76' (10. XI. 1557), Tutores Notariae (TN) 1, fol. 132' (1. XII. 1543), 137' (19. IV. 1544), 2, fol. 81' (4. II. 1588), DN 85, fol. 199' (4. XI. 1506), 99, fol. 174' (15. IX. 1527), 102, fol. 113 (16. I. 1534), 104, fol. 35' (8. VII. 1536), 222' (17. VII. 1537), 105, fol. 279 (21. III. 1539), 106, fol. 127, 127' (14. X. 1540), 108, fol. 171 (19. V. 1545), 110, fol. 9 (8. X. 1548), 117, fol. 184, 218', 226 (27. I., 14. VI., 24. VII. 1567), 128, fol. 201 (20. VIII. 1597), DC 95, fol. 9' (7. I. 1501), 188'—189 (21. I. 1502), 99, fol. 68 (22. VIII. 1506), 105, fol. 205 (14. V. 1515), 116, fol. 238 (12. I. 1529), 124, fol. 151 (24. XI. 1537), 126, fol. 200' (6. VII. 1540.), 132, fol. 251 (5. XII. 1547.), PN 20, fol. 172' 27. IV. 1557.), 23, fol. 96 (15. XII. 1570.), Consilium Rogatorum 43, fol. 169 (28. VI. 1537.), T 35, fol. 172 (31. VII. 1532.).

⁸⁴⁾ Ibid. — T 50, fol. 178' (20. X. 1598.), TN 2, fol. 145' (10. I. 1564.), 4, fol. 155 (14. I. 1592.), DN 107, fol. 28' (14. VI. 1542.), 109, fol. 165 (31. VIII. 1547.), 115, fol. 195' (19. I. 1598.), 117, fol. 69 (22. XI. 1564), 121, fol. 105 (18. IX. 1578), 122, fol. 25' (27. V. 1581), 125, fol. 134' (28. XI. 1590), 126, fol. 78' (10. IV. 1590.), 117 (17. VII. 1592.), 127, fol. 116' (8. I. 1594.), 128, fol. 16' (27. IV. 1595.), DC 95, fol. 156'—157 (8. XI. 1501.), 128, fol. 88 (15. III. 1542.), 132, fol. 189 (29. VIII. 1547.), 141, fol. 144' (2. XI. 1555.), 178, fol. 125' (18. IX. 1589.), 179, fol. 69' (16. IV. 1590.), 182, fol. 84—85' at (3. VI. 1592.), PN 19, fol. 237 (17. XI. 1550.), 21, fol. 218' (11. XII. 1563.), 265' (29. XI. 1564.), 28, fol. 76' (2. V. 1589.), 29, fol. 306' (5. X. 1593.).

⁸⁵⁾ Ibid. — TN 2, fol. 146', 153 (22. I., 2. X. 1564.), 155' (18. I. 1565.), 168 (8. I. 1566.), DN 117, fol. 167 (25. IX. 1566.), 119, fol. 36 (27. X. 1573.), 121, fol. 14 (23. IX. 1577.), PN 21, fol. 235 (15. I. 1564.), 22, fol. 88' (22. VI. 1566.), 148 (3. III. 1567.), T 35, fol. 172 (31. VIII. 1532.).

„Schoria”⁸⁶) или „Uscoria”⁸⁷) или „Vscoria”⁸⁸) ики „Vschorie”⁸⁹). У штампаним изворима из тога стољећа на истом језику налазимо назив за ово мјесто „Scoriam” (1532.), како га пише хисторичар Марин Барлеџије у свом дјелу (*De vita moribus ac rebus graeciae adversus Turcas, gestis Georgii Castrioti*)⁹⁰), те „Schoria”⁹¹). У документима Државног архива у Дубровнику на талијанском језику истога стољећа имамо ове називе: „Schorie”⁹²), „Scoria”⁹³), „Scorrie”⁹⁴), „Scorie”⁹⁵), „Schoria”⁹⁶) и „Escoria”⁹⁷). У штампаним листинама на талијанском стоји: „Scoria”⁹⁸), „Scorie”⁹⁹), „Schoria”¹⁰⁰) а на једној географској карти из 1589. „Scuri”¹⁰¹) док на оној из 1598. г. чак „Scurli”¹⁰²).

Шимун Кожичић Бења, модрушки бискуп (у. 1536.), зове овај град „Skorija”¹⁰³) а у тестаменту од 1598. г. на хрватском језику, који се чува у ДАД-у, пише се ово мјесто „Scorie” и „u Scoriu”¹⁰⁴).

У штампаним документима ћирилицом из тога временског раздобља налази се ово име писано као „Скоплъ”, „Скопле”, „Скопю”, „Скопю”, „Скопе” и „Скопје”¹⁰⁵). У турским штампаним документима из 16. стољећа имамо поновни назив „Üsküb”¹⁰⁷) а у путопису Филипа де Fresne-Sanaie-a из 1573. године на француском језику „Scoria”¹⁰⁸)

⁸⁶) Ibid — DN 79, fol. 170' (29. VI. 1500.), 80, fol. 78' (26. II. 1501.), 82, fol. 60' (10. I. 1503.), 2', 3 at (2. XII. 1502.), 83, fol. 51 (12. XII. 1503.), 86, fol. 175' (25. IX. 1507.), 88, fol. 119 (17. I. 1510.), 90, fol. 216 (7. V. 1513.), PN 13 a, fol. 46' (16. VIII. 1518.), T 32, fol. 34 (22. VI. 1517.).

⁸⁷) Ibid. — DN 83, fol. 163 (4. XII. 1506.).

⁸⁸) Ibid. — DC 156, fol. 149 (9. X. 1570.).

⁸⁹) Ibid. — T 33, fol. 162 (15. VI. 1523.).

⁹⁰) Гл. за то: Т. Томоски, дали постоел град Полог, Гласник на институтот за национална историја I/1, Скопје 1957, 273.

⁹¹) А. Ивић, Историја Срба у Војводини, Нови Сад 1929, 393 (27. VII. 1537.).

⁹²) DAD—LCL 17, fol. 113 (10. II. 1502.), DC 106, fol. 16—17 (30. X. 1516.).

⁹³) Ibid. — LCL 19, fol. 98, 98' (29. VIII. 1556.), 26, fol. 249', 250 (28. XI. 1557.), 28, fol. 135'—136 (7. II. 1561.), DN 99, fol. 174' (15. X. 1527.), DC 95, fol. 8' (5. I. 1501.), 138, fol. 135', 136 (8. IX. 1553.), 160, fol. 31 (2. XI. 1574.), 74' at (23. II. 1566.), 176, fol. 94' at (29. IV. 1588.), LP 4 (26. IX. 1540.).

⁹⁴) Ibid. — LCL 32, fol. 74' (23. IX. 1572.).

⁹⁵) Ibid. — LCL 32, fol. 104 (14. III. 1573.), 37, fol. 224' (13. VIII. 1591.), 38, fol. 10' (27. XI. 1592.), 39, fol. 59 (8. IX. 1596.), 98', 103' (8. VIII., 16. X. 1597.), T 50, fol. 178' (20. X. 1598.), DN 121, fol. 105 (18. IX. 1578.), 126, fol. 117 (17. VII. 1592.), 130, fol. 112 (30. XII. 1545.), 138, fol. 136 (1. IX. 1552.), 175, fol. 58' at (9. X. 1586.), 178, fol. 125' at (20. XI. 1589.), 183, fol. 47' 48 (6. I. 1591.), T 50, fol. 178'—179' (20. X. 1598.).

⁹⁶) Ibid. — DC 107, fol. 89', 90 (28. V. 1517.).

⁹⁷) Ibid. — DC 177, fol. 12 at (1. IX. 1588.).

⁹⁸) Ј. Радонић, Добровачка акта и повеље II/1, Зборник... V, Београд 1935, 158 (14. XI. 1518.), II/2 (1938), 142 (31. X. 1566.), 251—253 (20. IV. 1571.); E. Fermežin, Acta Bosnae... 339 (30. XI. 1584.).

⁹⁹) Ј. Радонић, о. ц. II/2, 254, 275 (20. IV. 1571.).

¹⁰⁰) G. Rosaccio, Della geografia di Ciaudio Tolomeo Alessandrino I, Venezia 1598, 61 a,

¹⁰¹) D. Iatanoff, Carte de la Macedonie, Sofia 1933, 12.

¹⁰²) G. Rosaccio, Descrizione della geografia universale I, Venezia 1598, 91 (karta).

¹⁰³) Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika 64, Zagreb 1955, 279.

¹⁰⁴) DAD — T 50, fol. 178'—179' (20. X. 1598.).

¹⁰⁵) P. J. Šafařík, о. с., 69, 80, 70 (1501.), 61 (1503.).

¹⁰⁶) Ј. Иванов, Български... , 108 (1535.), 106 (1569.).

¹⁰⁷) Д. Шопова, Македонија во XVI и XVII век, Скопје 1955, 11 (20. XI. 1559.), 14 (20. XI. 1560.), 15 (3. X. 1564.).

¹⁰⁸) М. Динић, Три француска путописца XVI века о нашим земљама, Годишњица Н. Чупића XLIX, Београд 1940, 101.

У документима ДАД-а на талијанском језику из 17. стољећа пише се овај град „Scorie“¹⁰⁹) и „Scoria“.¹¹⁰) У штампаним списима на истом језику из тога стољећа стоји: такођер „Scoria“,¹¹¹) на географској карти из 1684. опет „Scuri“,¹¹²) а у онима списима на латинском као придјев „Scoriensis“ (episcoratus)¹¹³) или „Scoriensem“ (ecclesiam).¹¹⁴) И док се на њемачком у једном штампаном спису из 1689. године пише „Uscoria (Ueskub)“ или чак „Skoprlje“,¹¹⁵) у штампаним документима ћирилицом из 17. стољећа имамо ове називе: „Скопију“,¹¹⁶) „Скопи“,¹¹⁷) „Скопије“,¹¹⁸) „Скопе“,¹¹⁹) „Скопје“,¹²⁰) „Скопије“,¹²¹) „Скоплю“,¹²²) „Скопи“,¹²³) Скопше¹²⁴) и „Скопје“,¹²⁵) а на хрватском латиницом у драми Ђоре Палмотића „Captislava“, која је приказана пред кнежевим двором у Дубровнику 15. II. 1652. године, стоји „од Скопја“.¹²⁶)

У списима ДАД-а на талијанском из 18. стољећа пише се сада чак „Skorglio“,¹²⁷) „Skorglia“,¹²⁸) „Skorglie“,¹²⁹) а у једном документу на хрватском језику из истога архива „od Scorglia“.¹³⁰) У штампаним списима на талијанском стоји „Scorie“¹³¹) или „Scoria“,¹³²) у „Chronica Ragusina“ Јунија Рестија (р. 1671. -у. 1735.), такођер на талијанском језику, пише исто „Sco-

¹⁰⁹) DAD—LCL 44, fol. 10 (7. XII. 1622.), 13, 39' (8. II., 17. VIII. 1623.), Acta s. Mariae (A s M) 68/2081, br. 20 (25. VIII. 1683.), br. 1870 (18., 23. X. 1669.).

¹¹⁰) Ibid. — AsM 53/1935, br. 1 (31. V. 1604.), 68/2081, br. 20 (25. VIII. 1683.)

¹¹¹) E. Fermandžin, Acta Bulgariae ecclesiastica, MSHSM 18, Zagreb 1887, 145 (12. VI. 1643.), 296 (30. III. 1682.); Isti, Izprave tičuće se Crne Gore i Stare Srbije, Starine JA XXV, Zagreb 1892, 189 (1655.); F. Rački, Izvještaj barskoga nadbiskupa Marina Bizizza o svojem putovanju god, 1610 po Arbanaskoj i Staroj Srbiji, Starine JA XX, Zagreb 1888, 120 (1610.); M. Премроу Католички надбискупи у Скопљу, ГСНД I/1, Скопље 1925, 329 (I. IV. 1669.); A Theiner, о. с. II, Zagrabiae 1875, 107 (14. XII. 1609.), 213 (о. 1680.), 217, 220 (1685?).

¹¹²) D. Iaranoft, о. с., 14.

¹¹³) A. Theiner, о. с. II, 130 (25. VII. 1645.).

¹¹⁴) M. Премроу, о. с., 329 (6. III. 1656.).

¹¹⁵) Gerba, Die Kaiserlichen in Albanien 1689., Mittheilungen des k. k. Kriegs—Archivs II, Wien 1888, 128, 129, 138, 139.

¹¹⁶) Љ. Стојановић, Стари српски родослови, 102 (1650.), 180 (17. ст.), 183, 189, 204 (II. пол. 17. ст.).

¹¹⁷) Љ. Стојановић, о. с., 106 (1672.).

¹¹⁸) Љ. Стојановић, о. с., 223, 231, 266 (крај 17. ст.); Исти, Стари српски записи и натписи IV, Зборник за историју... X, Ср. Карловци 1923, 155 (1647, 1650)

¹¹⁹) Љ. Стојановић, Стари српски родослови... 275 (1689); P J Šafařík, о. с., 87 (1699).

¹²⁰) Љ. Стојановић, Стари српски... 246 (II пол. 17. ст.).

¹²¹) Љ. Стојановић, Стари српски записи... IV, 167 (1659).

¹²²) Љ. Стојановић, Стари српски записи... VI, 120 (1682).

¹²³) J Иванов, Български старини... 123 (1641); Исти, Българите... 136 (II пол 17 ст.).

¹²⁴) J Иванов, Българите... 174 (1659).

¹²⁵) J. Иванов, Български старини... 69 (1690.).

¹²⁶) „... Gorostasnom zlom Tarašu,

glavi od Skopja tvrda grada,

krunu i slavu braneć našu

glavu odsiječe dikla mlada...“ (Djela Djora Palmotića II, Stari pisci hrvatski

XIII, Zagreb 1883, 167).

¹²⁷) DAD — Acta Turcarum (AT) A VI — serija 75, br. 74 (26. I. 1707.).

¹²⁸) Ibid. — AT A VI — serija 75, br. 74 (26. I. 1707.).

¹²⁹) Ibid. — AT A VI — serija 75, br. 82 (3. II. 1707.), 84 (1707./8.), 245 (s. d.).

¹³⁰) Ibid. — AT A VI — serija 75, br. 89 (1709.).

¹³¹) E. Fermandžin, Acta Bulgariae... 329 (25. II. 1708.).

¹³²) H. Ђивановић, Дубровчанин Тома Томичић (1710.—1793.), католички надбискуп у Скопљу, ГСНД П/1 и 2, Скопље 1926, 126 (1792.).

ria",¹³³) а у С. Contarina „Uscoria",¹³⁴) на једној географској карти из 1744. године „Scoria, Scupi"¹³⁵), А. dela Bella, талијански филолог и лексикограф, пише га „Uscop (Scupi, Uscopglje, Uscopglja)"¹³⁶) док у једном путопису за Цариград из 1792. године, састављеном на талијанском, стоји чак „Uscup".¹³⁷) У штапаним документима на латинском из тога столећа имамо назив „Scoriam",¹³⁸) и pridjev „Scopiensis",¹³⁹) а у „Chronica serbica" Ђорђа Бранковића (1645—1711)¹⁴⁰) „Scoria".¹⁴¹) У штапаним списима ћирилицом из истога столећа налазимо на „Скопљу"¹⁴²) „Скопја",¹⁴³) „Скопје",¹⁴⁴) „Скопле",¹⁴⁵) „Скопиє"¹⁴⁶) „Скопій",¹⁴⁷) „Скоплиа",¹⁴⁸) „Скоплю",¹⁴⁹) „Скопю",¹⁵⁰) Искипѣ",¹⁵¹) „Скоплѣ",¹⁵²) „Скопѣ",¹⁵³) те чак и „Скошље".¹⁵⁴)

У 19. столећу француски путописац F. de Beaujour зове ово мјесто „Uscup, l' ancienne Scupi".¹⁵⁵) У једном документу из Државног архива у Задру од 1843. године на талијанском језику пише се такођер „Uscup", а у другом спису на њемачком од исте године „Skopia"¹⁵⁶) У једном пак путопису на њемачком назива се чак „Uescüb".¹⁵⁷) У штапаним документима, који се налазе у Државном архиву у Бечу, пише се овај град „Скопље"¹⁵⁸).

¹³³) Chronica Ragusina Junii Resti item Joannis Gundulae, MSHSM XXV, Scriptorum II, Zagreb iae 1893, 63.

¹³⁴) С. Contarini, Istoria della guerra di Leopoldo Primo II, Venezia 1710, 167.

¹³⁵) D. Iaranoff, o. c., 17.

¹³⁶) А. dalla Bella, Dizionario italiano-latino-illirico II, Ragusa 1785, 443 (Uscop, cit. della Turchia nella Servia. Scupi. Uscopglje, glja. n.).

¹³⁷) DAD—Consolati—XXXVIII, br. 17.

¹³⁸) F. Wagner, Historia Leopoldi Magni II, Vindobonae 1731, 124.

¹³⁹) А. Theiner, o. c. II, 237 (3. IX. 1701.).

¹⁴⁰) Enciklopedija Jugoslavije 2, 179, 180.

¹⁴¹) Љ. Стојановић, Стари српски родослови..., 285, 286, 292.

¹⁴²) Љ. Стојановић, o. c., 195 (II. пол. 18. ст.).

¹⁴³) Љ. Стојановић, o. c., 329 (поч. 18. ст.).

¹⁴⁴) Ј. Иванов, Български старини..., 515 (1708.).

¹⁴⁵) Љ. Стојановић, Стари српски записи... V, 44 (1724.).

¹⁴⁶) Љ. Стојановић, o. c. VI, 31 (18. ст.), 132 (1747.).

¹⁴⁷) Ј. Иванов, Български старини..., 121 (1799.).

¹⁴⁸) Ј. Иванов, o. c., 131 (1734.).

¹⁴⁹) Ј. Иванов, o. c., Българите Македонија, 184 (1719.); Р. Грујић, Писма пећских патријарха из другог и трећег деценија XVIII-тог века, Споменик СКА II, 120 121 (4. X. 1719.).

¹⁵⁰) Љ. Стојановић, Стари српски родослови..., 192 (II. пол. 18. ст.).

¹⁵¹) Ј. Иванов, Българите Македонија, 186 (1745.).

¹⁵²) Ј. Иванов, o. c., 192 (1771.).

¹⁵³) Ј. Иванов, o. c., 195 (1792.).

¹⁵⁴) Ј. Миловић, Зборник докумената из историје Црне Горе (1685—1782), Цетиње 1956, 60 (1727.).

¹⁵⁵) F. de Beaujour, Voyage militaire dans l'empire ottoman I, Paris 1829, 207.

¹⁵⁶) DAZ—Spisi Namjesništva za Dalmaciju—1843 — $\frac{X}{2}$ 1, br. 1809.

¹⁵⁷) А. Griesbach, Reise durch Rumelien und nach Brussa im Jahre 1839 II, Göttingen 1841 (Ј. Иванов, Български..., 237).

¹⁵⁸) Ф. Шишић, Босна и Херцеговина за време везировања Омер-паше Латаса (1850—1852), Зборник за историју... II/ХП, Београд 1938, 244, 294, 308, 321, 343, 390 (9. I., 20. III., 30. IV., 5. VI., 4. VII., 24. X. 1851.); Т. Томоски, Документи од виенската архива за Македонија од 1879—1903, Скопје, 1955, 9—12 (4. X. 1879.).

„Uskub (Скопље)“,¹⁶⁰ „Скопље (türk. Üsküb)“,¹⁶⁰ „Скопље (Skopia, türk. Üsküb)“,¹⁶¹) и „Üsküb“,¹⁶²) а W. Tomaschek ставља „Skopia oder Üsküb“.¹⁶³)

У штампаним списима из овог столећа ћирилицом назива се „Скопје“,¹⁶⁴) „Скопљ“,¹⁶⁵) „Скопље“,¹⁶⁶) „Скопљ“,¹⁶⁷) „Скопије“,¹⁶⁸) „Скопље“,¹⁶⁸) „Скопљ“,¹⁷⁰) „Скопји“,¹⁷¹) „Скопија“,¹⁷²) „Скопје (Ускип)“,¹⁷³) „Скопје“,¹⁷⁴) Вук Караџић га пише „Скопље“,¹⁷⁵) Даничић „Скопије“,¹⁷⁶) а Јукић „Скопље“,¹⁷⁶) док Макензи и Ирби на енглеском „Skopia“.¹⁷⁸)

У 20. столећу и даље, у документима на њемачком, пишу га и „Üsküb“,¹⁷⁹) у оним на српском језику „Скопље“,¹⁸⁰) а у „Рјечнику хрватскога језика“ стоји „Скопље“.¹⁸¹)

У доба старе Југославије овај град се је по новинама и посвуда називао „Скопље“. Тако га зову и данас већина новина. Иначе га пише „Скопље“ и „Рјечник хрватскога или српскога језика“, који је изишао 1955. године.¹⁸²)

¹⁶⁰) Ф. Шишић, о. ц., 9 (24. X. 1850.).

¹⁶⁰) Т. Томоски, о. ц., 9, 10 (14. X. 1879.).

¹⁶¹) Т. Томоски, о. ц., 11 (4. X. 1879.).

¹⁶²) Т. Томоски, о. ц., 39 (13. IX. 1890.), 66 (12. III. 1894.).

¹⁶³) W. Tomaschek, о. ц., 3 (1882.).

¹⁶⁴) Љ. Стојановић, Стари српски записи . . V, 307 (1831.); Ј. Иванов, Български старини . . 116 (1831.).

¹⁶⁵) Љ. Стојановић, о. ц. V, 319, 318 (1834., 1842.), 322 (1845.); Ј. Иванов, о. ц., 111 (1858.), 113 (1863.), 118 (1842.), 171 (1805.); Исти, Българите . . , 358 (1857.); Х. Поленаковић, Кореспонденцијата на Јордан Хаџи Константинов—Циног со Друштвото српски словесности, Материјали 2, Скопје 1955, 27 (1855.), 13, 17, 20, 22, 25, 29—35, 37, 40, 41, 44, 45 (1856.), 46, 50, (1857.).

¹⁶⁶) Љ. Стојановић, о. ц. V, 323 (1845.).

¹⁶⁷) Љ. Стојановић, о. ц. V, 323 (1845.), 327 (1856.); Х. Поленаковић, о. ц., 10 (1855.), 7—11 (1856.), 51 (1857.).

¹⁶⁸) Ј. Иванов, Български старини . . , 109 (1864., 1896.); Исти, Българите Македонија, 356 (1864.).

¹⁶⁹) Ј. Иванов, Български . . , 139 (1896.).

¹⁷⁰) Ј. Иванов, о. ц., 123 (1801.).

¹⁷¹) Ј. Иванов, Българите Македонија, 220 (о. 1830.).

¹⁷²) Ј. Иванов, о. ц., 258 (1851.).

¹⁷³) Ј. Иванов, о. ц., 265 (1852.).

¹⁷⁴) Ј. Иванов, о. ц., 343 (1876.).

¹⁷⁵) В. Стефановић Караџић, Српски рјечник, Беч 1852, 687.

¹⁷⁶) Б. Даничић, Рјечник из књижевних старина српских III, Биоград 1864, 115, 116.

¹⁷⁷) Он каже да га тако зову Срби и Бугари, а Турци Üsküb, које Бошњаци изговарају Ушћуп (Ј. Ф. Јукић, Путписи i istorisko-etnografski radovi, Сарајево 1953, 134).

¹⁷⁸) G. M. Mackenzie and A. G. Irby, Travels in the Slavonic provinces of Turkey in Europe, London 1867, 305, 306.

¹⁷⁹) Т. Томоски, о. ц. 12, 128, 133 (30. IV., 7., 8. VII. 1903.).

¹⁸⁰) Љ. Лапе, Извештаји од 1903. године на српските консули, митрополити и училишни инспектори во Македонија, Скопје 1954, 11—19, 21—24, 27, 42, 43, 45, 53, 54, 148, 149, 151, 152, 154—156, 158, 159, 179, 181—186, 192, 199, 200, 205, 207, 208, 210, 213—217, 223, 225, 228—234, 236, 240—243, 249—253, 255, 257—259, 277—279, 293, 302, 313—315, 317—319, 322—324, 326—332, 334, 336, 344, 349, 358.

¹⁸¹) F. Iveković — I. Broz, Rječnik hrvatskoga jezika II, Zagreb 1901, 414.

¹⁸²) 64, Zagreb 1955, 280, 281.

4.

Ако сада направимо просјек кроз све ове изворе у вези топонима Скопје, онда ћемо запазити слиједеће. У старовјековним изворима на латинском језику Скопје се назива: Scupi/Scuporum, Scupos, Scupis и Scupensis (pridjev), а у онима на грчком језику: Σκοῦποι.

У средњевјековним пак изворима такођер на латинском имамо: Scorinae (pridjev), Scupis, Scorie, Scoria, Scoriae, Schoria, Scoriensem (pridjev), Vschoria, Enschoria, Vschorie i Uschoria. У изворима на грчком из истог периода стоји: Σκόποι, Σκοῦβητροπολις, Σκοῦπίον, Σκοπίων, τὰ Σκόπια, τὸν Σκοπίων, Σκοῦπων и Σκοπιᾶς. У једном извору на арапском језику (Идризи) гласи: Isquofija и Iscobija, а на другом на турском језику: Üsküb. У изворима на талијанском језику пише се као: Scopi, Scoria, Schoria и Schorie, а у онима ћирилицом: Скопиџе, Скуп'љ, Скоп'љм, скопскомь (pridjev), Скопию, Скопи, Скоп'кои (pridjev), Скоп'скыьмь (pridjev), Скоп'скои (pridjev), Скоп'оьскомь (pridjev), Скопиџе, Скопиџи, Скопиџа, Скоп'љ, Скоп'иџи, Скоп'иџю, Скоп'иџа и Скоп'џеџе.

У новом вијеку, у изворима 16. стољећа на латинском, назива се: Schorie Scoria, Scorie, Scoriae, Schoria, Uscoria, Vschoria, Vschorie, Scorium и Schorua. У онима на талијанском из истог стољећа гласи: Schorie, Scoria, Scoppie, Scorie, Schoria, Escoria, Scupi и Scupli. У овом стољећу на хрватском језику (глаголицом) пише се овај град Скопија, а у једном документу на истом језику латиницом: Scorie и Scoriu. У изворима на српском језику ћирилицом у том истом стољећу стоји: Скоп'љ, Скопиџе, Скопию, Скоп'иџю, Скопе, и Скопиџе, у онима на турском опет Üsküb, а у једном на француском: Scoria.

У 17. стољећу у изворима на латинском пише се: Scoriensis, Scoriensem (pridjevi), у онима на талијанском: Scorie, Scoria и Scupi.

У изворима на њемачком пак: Uscoria (Ueskub) или Скоп'ље, а у онима на српском ћирилицом: Скоп'иџю, Скоп'иџи, Скопиџе, Скопе, Скоп'ље, Скопиџе, Скоп'љу, Скопи, Скопиџе и Скоп'ље, а у једном дјелу на хрватском језику: Скоп'ја.

У 18. стољећу и изворима на латинском имамо називе: Scorium и Scoriensem (pridjev) и Scoria, док у онима на талијанском: Skopglio, Skopglia, Skopglie, Scorie, Scoria, Scupi, Uscoria, те чак Uscop (Scupi, Uskopglje, Uskopglja) и Uschiur. У изворима на хрватском (латиница) из тога истог стољећа пише се: Scopglia, а у онима на српском (ћирилица): Скоп'иџю, Скоп'иџа, Скопиџе, Скоп'ље, Скопиџе, Скоп'иџи, Скоп'иџа, Скоп'љу, Скоп'ю, Искип'џ, Скоп'љ, Скоп'иџа и Скоп'ље.

У најновијем вијеку, у 19. стољећу, на француском се зове овај град: Uscup, на талијанском такођер тако, у списима на њемачком: Skoria, Uesküb, Скоп'ље, Uskub (Скоп'ље), Skoplje (Üsküb), Skoplje (Скопиџа, turk. Üsküb) и Üsküb. У изворима на српском (ћир.) опет: Скопиџе, Скоп'љ, Скоп'ље, Скоп'љ, Скопиџе, Скоп'ље, Скоп'љ, Скоп'иџи, Скоп'иџа, Скопиџе (Искип'џ), Скопиџе и Скоп'ље.

У изворима на хрватском из тога стољећа пише се: Скоп'ље, а на енглеском: Skoria.

У 20. стољећу на њемачком га се и даље пише Üsküb, на српском или на хрватском: Скоп'ље, а сада и Скоп'је.

5.

Што из свега овога опажамо?

- a) Да се под старовјековним изворима и на латинском и на грчком језику зове овај град у плуралу (Scupi, Σκοῦπι.)
- b) У средњевјековним изворима на латинском имамо испочетка такођер плурални облик (Scupis од Scupi), а углавном и сачуван тај исти плурални облик према средњевјековном називању тога мјеста на грчком.
- c) У изворима из истога периода на грчком језику имамо прво плурални облик (Σκοῦποι τὰ Σκοῦπια, Σκοῦπιων, Σκοῦπιων, Σκοῦπιων), а онда и сингуларни облик (Σκοῦπιον, Σκοῦπις).
- d) На арапском је сачуван плурални облик „Scoria“ (Isquofija, Isqobija).
- e) Турски израз „Üsküb“, како је дошао тумачи нам П. Скок¹⁸³) и Ст. Романски¹⁸⁴), што баш није сасма увјерљиво.
- f) У средњевјековним изворима на талијанском језику имамо и облик сачуван према грчком (Scopi), те онда и према латинским називима из тога периода (Scopia, Schopie).
- g) Што се тиче овог назива ћирилицом видимо да је претежан утицај са грчког на формирање тога топонима.
- h) У новом вијеку овај топоним на хрватском језику (Scopie, т. ј. Скопје, Scoplie, Scoplia) је настао под утицајем његовог називања на латинском, а онда и на талијанском језику.
- i) Разнолико називање Скопја у позном новом вијеку на страним језицима (а напосе на њемачком) није утицало на формирање именована овога града.
- j) Први пута се назива у изворима на српском језику ћирилицом Скопје о. 1215. г. као „Скп'ль“ или „Скопъм“, затим у 14. стољећу као „Скоплъ“, а онда истом у 16. стољећу и даље.
- k) У 17. стољећу ово се мјесто зове на њемачком „Скопље“ а онда и у 19. стољећу понекада.
- l) Од 19. стољећа и Срби и Хрвати стално називају овај град Скопље, што се продуљило све до наших дана (уз извјесне изнимке).
- m) Неки Македонци га пишу у 19. стољећу и као „Скоплъ“ и као „Скопъ“, док сада увијек и само као Скопје.
- n) Свакако треба подвући да се је средњевјековни облик „Scup—“ или „Skoup—“ преобразио у средњем вијеку у „Skor—“ („Scor—“) и у таквом се је стању све до данас одржао.

6.

Свему овоме треба још нешто додати, а то је прво: зашто имамо готово претежно кроз вјекове плурални облик за овај топоним.

- a) И на латинском и на грчком језику у старом вијеку постоји плурални облик за Скопје. Ми би то протумачили тако да је то због тога, што је Скопје било мјесто, које су основали прво Илирски Дарданци, а онда су намјесто њега или уз њега Римљани саградили нови град и тако се

¹⁸³) Лингвистичке белешке с пута по Јужној Србији, ГСНД II/1—2, Скопље 1927, 280; Исти, Из топонимике Јужне Србије, ГСНД XV—XVI, Скопље 1936, 103.

¹⁸⁴) Имената на некои македонски градове, Македонски Преглед VI/2, Софија 1930, 6.

је дошло до топонима „Scupi” или „Σκοῦποι”, т. ј. управо онако као и „Stobi” или „Stoboi”¹⁸⁵) или пак у Далмацији „Salonae”, који су натпис становници Салоне писали само онда, када се је радило о илирском и исејском, а касније о римском и исејском дијелу ове колоније.¹⁸⁶)

Овај већином плурални облик наставио се је и у средњем вијеку на грчком попут топонима у Далмацији (τὰ Δεκατέρα, τὰ Διαδώρα, τὰ Ὀψαρα, τῶν Δεκατέρων, τῶν Διαδώρα¹⁸⁷). На латинском пак је само једанпут тај топоним називан „Scupi”, а онда је превагнуо онај грчки назив, те је тако и ушло у средњевјековне изворе на латинском и на талијанском језику, па и на нашем језику: Scoria, Scorie, Skori, Skope, Skorja, и Skorlje.

- b) Друго: Скопје и Ускопје има и у другим нашим крајевима. Тако у II половини 12. стољећа спомиње Поп Дукљанин „Uscople”, које Ф. Шишић убицира са данашњим Бугојном и Купресом.¹⁸⁸) Год. 1244. пак хрватско-угарски краљ Бела III (IV) у својој исправи наводи „supra Vszcorla”.¹⁸⁹) Год. 1322. ово мјесто се такођер назива као „Ускопља”¹⁹⁰), 1414. се јавља као „Uscoria”,¹⁹¹) 1446. као „Ускоплу”,¹⁹²) а 1463. као „Uschorue”.¹⁹³) Год. 1551. зове се ово мјесто „Vscoria”,¹⁹⁴) 1594. „Scoria”,¹⁹⁵) иза 1624. и 1655. „Scorie”,¹⁹⁶) а 1628., 1630., 1638., 1640., 1643, 1644. г. опет „Scoria”.¹⁹⁷) Год. 1711. на турском се пише „Dolne Ūskŭrje”, што Вл. Скорић назива „Долње Скопје”.¹⁹⁸) Год. 1846. ово се мјесто у њемачким документима зове и „Skoplie”, „Scopglie”, „Scoplie” и „Scoplia”,¹⁹⁹) а у онима из 1844. и 1850. „Skorje” или чак „Skorlje”.²⁰⁰) Јукић пак разликује тада у скопљанској нахији „Скопје, доње и горње”.²⁰¹)

¹⁸⁵) Гл. о Стобима: Ф. Папазоглу, о. ц., 235—240.

¹⁸⁶) Гл. за то: G. Novak, Isejska i rimska Salona, Rad JA 270, Zagreb 1948, 19, 29.

¹⁸⁷) Constantine Porphyrogenitus de administrando imperio. Ed. Gy. Moravcsik. Budapest 1949, 124, 136.

¹⁸⁸) Ф. Шишић, Лјетопис Попа Дукљанина, Београд — Загреб 1928, 324, 448.

¹⁸⁹) E. Fermandžin, Acta Bosnae... 13.

¹⁹⁰) L. Thalloszy, Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalter, München u. Leipzig 1914, 8.

¹⁹¹) E. Fermandžin, о. с., 49.

¹⁹²) F. Miklosich, о. с., 440 (22. VIII. 1446.).

¹⁹³) E. Fermandžin, о. с., 258 (6. XII. 1463.). Иначе L. Thalloszy ово чита као „Usthorue” (о. с., 421).

¹⁹⁴) Miscellanea II—IV, Zadar 1953, 69.

¹⁹⁵) K. Horvat, Novi historijski spomenici za povjest Bosne i susjednih zemalja, Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini XXI, Sarajevo 1909, 20 (22. VII. 1594.).

¹⁹⁶) F. Rački, Prilozi za geografsko-statistički opis bosanskoga pašalika, Starine JA XIV, Zagreb 1882, 181; E. Fermandžin, о. с., 477.

¹⁹⁷) E. Fermandžin, о. с. 382 (1628.), 403 (20. XI. 1630.), 426 (14. VIII. 1638.), 434 (14. VIII. 1640.), 444 (1. VII. 1643.), 455 (1644.).

¹⁹⁸) Вл. Скорић, Попис босанских спахија из 1123. (1711.) године, Гласник земаљског музеја у Босни и Херцеговини XLII/2, Сарајево 1930, 72.

¹⁹⁹) X. Капић, Прилози за историју Босне и Херцеговине у XIX вијеку, Грађа науч. друштва НРБиХа III/1, Сарајево 1956, 28, 30, 31.

²⁰⁰) Ф. Шишић, о. ц., 13, 162, 177, 205, 294.

²⁰¹) I. F. Jukić, о. с., 353.

За Ускопје код Хума²⁰²) имамо такођер неколико података, који су наведени у Рестијевој хроници.²⁰³) Ондје се оно пише као „Uscorie“ и „Uscoria.“²⁰⁴)

Према свему овом изложеном 1414. имамо назив за „Uscoria“ у Босни, а за Сксцје у Македонији тај исти назив тек 1456. године. Али зато за тај град у Македонији топовим „Vscoria“ имамо још 1441., а за онај у Босни тек 1551. године. Исто тако назив „Scoria“ у Македонији се појављује још 1204., а онај у Босни истом 1594. године. Топоним „Scorie“ у Македонији пак неколико година раније, т. ј. 1199., а онај у Босни тек 1624. године. Израз „Scorglie“ у Македонији се јавља у изворима у 18. стољећу, а онај у Босни истом 1846. године. Назив пак „Скопље“ у Македонији спомиње се у документима од 1689., а онај у Босни тек 1844. године. Исто тако овако писано „Скопје“ у Македонији појављује се у изворима 1652., а за оно у Босни истом ове исте 1844. године.

И док и данас народ у Босни зове ово Ускопље (босанско) Скопље,²⁰⁵) оно у Херцеговини је остало и даље Ускопље.

7.

Како је настао топоним Скопје, ми не ћемо улазити у тај проблем. Задње је мишљење о томе изашло у већ споменутом „Рјечнику хрватскога или српскога језика.“ У њему се тврди да се је данашњи лик „развио из Скопије преко Скопје, тако да је иза и прешло у љ,“ те се наводи за то неколико примјера.²⁰⁶)

Свакако ми смо само хтјели овиме показати како се је мијењао топоним овога града од његовог првог спомена у изворима па све до данас. Уједно смо хтјели утврдити и то да је исправније говорити и писати Скопје, како то данас зове овај свој центар републике и сам македонски народ, него ли Скопље.

STJEPAN ANTOLJAK

THE PLACE-NAME SKOPJE AND ITS HISTORY

SUMMARY

The author first quotes from published and unpublished Sources examined by him the names by which the city now called Skopje was known in classical, medieaval and modern times. Further working from this material he demonstrates the origin of the contemporary name of city and states that Skopje is the more phonetically and orthographically correct term than Skoplje.

²⁰²) M. Vezo, *Naselja bosanske sredovjekovne države*, Sarajevo 1957, 121.

²⁰³) Према томе нема право М. Вего, када тврди да се ово мјесто спомиње у дубровачким изворима 1427. и 1431. године (о. ц., 121).

²⁰⁴) *Chronica Ragusina Junii Resti* . . . 224, 230, 246.

²⁰⁵) M. Vego, о. ц., 111.

²⁰⁶) 64, Zagreb 1955, 280, 281.